

II Podcast

Prvi del

EPIZODA 3 - NORMA IN MILOJKA

Če se boste odločili obiskati Novo Gorico - Evropsko prestolnico kulture, se sprehodite mimo klasične gimnazije Dante Alighieri, ki je bila šola Norme Cossetto in Milojke Štrukel. Dekleti se verjetno nista nikoli srečali, saj sta bili nekaj let narazen, v tej šoli pa se njune poti skoraj zagotovo niso nikoli prekrižale, vendar sta se v istih klopi učili in sanjali o srečni prihodnosti. Prihodnost, ki pa jima je bila obema odvzeta: normo cossetto so mučili in informirali partizani Titini, Milojko Štrukel, ki je postala borka jugoslovanskega odpora, pa so ubili Nemci. Lani so se nekatera kulturna društva v mestu odločila, da svojo zgodbo, tako dramatično kot zrcalno, povedo na panoju, postavljenem pred vhodnimi vrati nekdanje srednje šole. Dejanje, ki je tako pravično in potrebno, da se zdi skoraj samoumevno, a je v mestu večne preteklosti vseeno povzročilo polemiko in celo nekaj neizogibnih protestov. Nekateri so želeli poudariti, da si norma cossetto ne zasluži nobenega spomina, ker je bila hči fašističnega podestà, kar je bilo v takratnem upravnem sistemu enakovredno našemu županu. Kot da bi bil oče z zelo vprašljivimi političnimi idejami vreden posilstva in živega metanja v fojbe. Na drugi strani barikade so bili celo tisti, ki so si bizarno zamislili, da bi organizirali protidemonstracijo in obtožili tiste, ki so se odločili za tisk spominskega plakata, da so Normo ubili drugič, kot da ubogo dekle ni bilo dovolj ubito že prvič.

II Podcast

Drugi del

EPIZODA 3 - NORMA IN MILOJKA

V praksi bi že samo dejstvo, da so jo postavili poleg komunističnega militantnega zavrženca, nepopravljivo omadeževalo njen spomin. V zvezi s tem se mi zdi prav, da vas spomnim, da je Milojka Štrukelj svoje zelo mlado življenje žrtvovala za ideal, v katerega je verjela, in za obrambo domovine, za katero je menila, da je njena. Na splošno ljudje, ki se tako obnašajo, dobijo medaljo za hrabrost, ne pa da so izpostavljeni javnemu obrekovanju na mestnem trgu z dimnimi bombami. Milojka in Norma, čeprav z različnih strani, sta simbola nasilja totalitarizmov, ki so krvavo zaznamovali 20. stoletje, na videz nasprotna v boju za prevlado, a dramatično podobna v svojem homolognem nasilju. Če se teh dveh deklet spominjamo skupaj, s tem ne opravičujemo tega, kar se je zgodilo eni in drugi, v nekakšnem ravnovesju grozot: vsak položi na krožnik svoje mrtve, smo izenačeni, nihče se ne more več pritoževati in konec je tega. Nasprotno, obe smrti pripadata vsem nam, evropskim državljanom, in žalovati bi morali skupaj kot eden. In to ne toliko iz nekakšnega poklona temu, kar se je zgodilo, kot iz opomina na to, kar se še vedno dogaja. Kajti še danes, nedaleč stran od naše mirne stvarnosti, so mlade ženske še vedno mučene in ubite v vojni in miru zaradi svojih idej, nacionalne in politične pripadnosti ali, žal zelo pogosto, zgolj zaradi dejstva, da so ženske. Če torej načrtujete obisk Evropske prestolnice kulture 2025, načrtujte tudi obisk Liceo Classico Dante Alighieri. In ko boste tam, na oglasno desko pripeljite tudi svoje otroke. Da bodo razumeli, kakšen blagoslov je odraščati v času, v katerem se ti za to, da ostaneš sam in zagovarjaš svoje ideale, nikoli ni treba pustiti ubiti.